

До спеціалізованої вченої ради
Д 26.007.05 у Національній академії
внутрішніх справ
03035, Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента
Шевчишена Артема Вікторовича на дисертацію
Висотенко Юлії Вікторівни «Розслідування крадіжок, учинених
злочинними групами», поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний
процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність**

Кризові процеси в Україні створили підґрунтя для суттєвого збільшення кількості кримінальних правопорушень. Щоденно, актуальності набуває протидія груповій злочинності, яка завдає значної шкоди державі, дестабілізуючи фінансово-кредитну систему, негативно впливає на стан економіки, ускладнюючи криміногенну ситуацію. Рівень групової злочинності в Україні нині, на жаль, постійно підвищується (а в окремих регіонах суттєво). Це, звісно, вимагає від держави та всіх її інституцій вжиття комплексу невідкладних заходів. Реальні масштаби групової злочинності, стрімке поширення різних видів злочинів негативно впливають на національну безпеку нашої держави. Таке зростання рівня злочинності в Україні може бути стабілізовано поєднанням законодавчих, організаційних заходів та наукових розробок. Одним з основних завдань, які повинна вирішувати наука у вказаному напрямі – актуалізація наукового і методичного забезпечення протидії злочинності, підвищення її результативності шляхом впровадження у діяльність правоохоронних органів найновіших наукових досліджень, розробок та передового досвіду.

Ознайомлення зі змістом автореферату, дисертації та науковими працями Юлії Вікторівни Висотенко свідчать про актуальність, наукову новизну та практичне значення проведеного дисертантом дослідження, яке присвячене розробленню теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

ВДСД НАВС		
Вх. №	1609	
05	03	2021 р.
кількість аркушів:		
сн. док.	16	додаток —

Ступінь актуальності обраної теми. Неможливо не погодитися з автором, що поміж небезпечних кваліфікованих ознак сучасної злочинності визначальними є корислива мотивація та груповий характер. Такі діяння посягають на одне з фундаментальних конституційних благ – право власності.

Упродовж останніх років кількість виявлених злочинних груп і вчинених ними злочинів, зокрема проти власності, не дає підстав оптимістично оцінювати перспективи поліпшення криміногенної ситуації загалом. Наведені автором дані офіційної статистики Офісу Генерального прокурора, протягом 2017 року зареєстровано 523,9 тис. кримінальних правопорушень, з яких 334,4 тис. (63,8 %) – злочини проти власності, з них 261,1 тис. (49,8 %) – за фактами крадіжок чужого майна, 5,7 тис. крадіжок, учинених групою осіб; 2018 року – 487,1 тис. кримінальних правопорушень, з яких 303,1 тис. (62,2 %) – злочини проти власності, з них 238,4 тис. (49 %) – за фактами крадіжок чужого майна, 4,9 тис. крадіжок, учинених групою осіб; 2019 року – 444,1 тис. кримінальних правопорушень, з яких 256,5 тис. (57,8 %) – злочини проти власності, з них 197,4 тис. (44,5 %) – за фактами крадіжок чужого майна, 3,1 тис. крадіжок, учинених групою осіб. 2020 року на території України зареєстровано 360,6 тис. кримінальних правопорушень, з яких 189,1 тис. (52,5 %) – злочини проти власності, 138,5 тис. (38,3 %) – за фактами крадіжок чужого майна, 2,8 тис. крадіжок, учинених групою осіб.

Такі обставини вимагають наукового дослідження проблемних питань організації та планування розслідування, а також попередження таких злочинів.

Дисертаційне дослідження Ю.В. Висотенко виконано до Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015; п. 7 Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275; Пріоритетних напрямів наукових досліджень

Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 29 жовтня 2015 року (протокол № 20) і зареєстровано Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1064, 2015 рік).

Обрана автором тема дисертаційної роботи та порушені в ній питання без сумніву є актуальними та необхідними для практики розслідування такої категорії злочинів. Відчувається потреба у науковому вивченні означеної проблематики, зокрема, організації та планування початкового етапу розслідування відповідно до слідчих ситуації та висунутих версій, формування тактичних операцій тощо. Важливим є також особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань під час розслідування такого виду злочинів.

Позитивно розцінюється аналіз дисертантом наукових досліджень, проведених впродовж останніх років, пов'язаних з розслідуванням різних видів крадіжок. Так, І. Ф. Ясенев і В. К. Чаюк, які дослідили взаємозв'язки між елементами криміналістичної характеристики крадіжок і використанням їх у розслідуванні; В. Д. Берназ розробив методику розслідування крадіжок вантажів на морському транспорті; І. В. Пиріг і В. В. Самсонова запропонували методику розслідування крадіжок, учинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів; І. В. Сорока досліджувала питання розслідування крадіжок майна громадян, учинених неповнолітніми; П. О. Кудлай аналізував аспекти криміналістичної характеристики й особливості розслідування крадіжок вантажів, учинених неповнолітніми, з рухомого складу залізничного транспорту; В. Ю. Дрозд досліджував розслідування крадіжок з автотранспортних засобів; Ю. Є. Коваль упродовжував методику розслідування крадіжок особистого майна пасажирів, учинених на залізничному транспорті України; В. С. Бондар вивчав проблеми теорії та практики використання спеціальних криміналістичних знань у розслідуванні крадіжок із проникненням у житло.

Незважаючи на вагомий внесок згаданих учених, слід зауважити, що досі не здійснено окремого комплексного наукового дослідження, присвяченого вивченню проблем розслідування крадіжок, учинених злочинними групами. Це спричиняє низький рівень методичного забезпечення процесуальної діяльності слідчих підрозділів і недостатню ефективність збирання доказів стороною обвинувачення.

Метою проведеного Юлією Вікторівною дослідження є розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

Автором вдало підібрано та конкретизовано низку задач теоретичного та практичного значення, зокрема: 1) висвітлити теоретичні передумови формування криміналістичної характеристики крадіжок, учинених злочинними групами, зміст її структурних елементів і місце в системі криміналістичної методики розслідування злочинів; 2) з'ясувати криміналістично значущі ознаки потерпілого, схарактеризувати предмет злочинного посягання; 3) встановити криміналістично значущі ознаки злочинної групи та злочинця-крадія, учасника злочинної групи; 4) визначити типові способи крадіжок, які вчиняють злочинні групи; 5) окреслити особливості слідової картини крадіжок і зміст обстановки крадіжок, учинених злочинними групами; 6) систематизувати типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування крадіжок, учинених злочинними групами, і запропонувати програми (алгоритми) дій слідчого щодо виконання відповідних тактичних завдань; 7) сформувати слідчі версії та визначити особливості планування розслідування; 8) розробити організаційно-тактичні засади розшуку викраденого майна; 9) з'ясувати специфіку проведення огляду місця події під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами; 10) розглянути особливості тактики допитів потерпілих і свідків під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами; 11) висвітлити специфіку допиту підозрюваних під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами; 12) окреслити напрями використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

Вирішення поставленої мети і задач дослідження відбувалося із урахуванням сучасної наукової думки, чинного законодавства та нагальних потреб слідчої і судової практики.

Оцінка методології дослідження. Об'єкт та предмет наукового дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у сфері діяльності слідчих підрозділів, органів прокуратури та суду на стадії досудового розслідування крадіжок, учинених злочинними групами. Предметом дослідження є розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

План наукової розробки логічний, який корелюється з метою та завданнями роботи. Висновки дисертації адекватні поставленій меті та завданням. Дисертаційне дослідження виконане у відповідності до наукових програм, планів і тем вказаних у вступній частині дослідження та авторефераті. Методи дослідження та напрями їх використання визначені відповідно до змісту дисертаційної роботи.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною і методологічною базою проведених досліджень, узагальненням праць вітчизняних вчених, комплексними дослідженнями практики.

Емпіричний матеріал відповідає вимогам репрезентативності. Належним чином проаналізовано та вірно трактовано систематизовані дані Офісу Генерального прокурора за період 2017–2020 років; узагальнені результати вивчення матеріалів 350 кримінальних проваджень за фактами крадіжок, учинених злочинними групами впродовж 2015–2020 років; узагальнені результати вивчення матеріалів Єдиного реєстру судових рішень (90 вироків суду за період 2011–2018 років); зведені дані опитування слідчих Національної поліції України (350 респондентів з міста Києва, Вінницької, Запорізької, Дніпропетровської, Житомирської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Хмельницької та Чернігівської областей).

Позитивно сприймається використання час підготовки дисертації власного практичного досвіду роботи, у тому числі в слідчих підрозділах ГУ МВС України у м. Києві.

Оцінка наукової новизни дисертаційного дослідження. Дисертантка висунула вірні гіпотези, сумлінно їх перевірила та зробила слушні висновки, спрямувала дослідження на розробку наукової концепції.

Зокрема, дисертантом комплексно, розроблено теоретичні і практичні питання методики розслідування крадіжок, учинених злочинними групами. У результаті дослідження конкретизовано низку положень теоретичного та практичного значення. Автором вперше: 1) розроблено наукові засади внутрішньовидової криміналістичної методики розслідування крадіжок, учинених злочинними групами, що містять практичні рекомендації стосовно організації початкового етапу розслідування, проведення слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань; 2) висвітлено зміст криміналістично значущих ознак злочинної групи; розроблено типологію правопорушників, які вчиняють крадіжки в складі злочинної групи, для чого виокремлено вікові, професійні, групові, психологічні й інші криміналістично значущі ознаки; 3) окреслено зміст способу крадіжки злочинною групою та запропоновано систему класифікаційних критеріїв щодо способу крадіжки, учиненої злочинною групою (залежно від можливості безперешкодного доступу до майна; залучених засобів/знарядь для реалізації способу; кількості реалізованих стадій; використовуваних прийомів; кількості учасників; дії в часі; дії в просторі; «професійних» навичок злочинця; об'єкта злочинного посягання); 4) сформульовано організаційно-тактичні засади розшуку викраденого майна й надано рекомендації з організації такої діяльності, зокрема здійснено розподіл такої діяльності за чотирма напрямками з обґрунтуванням алгоритмів дій за кожним (як процес взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами й підрозділами Національної поліції України, спрямований на встановлення місцезнаходження викраденого майна, його вилучення та повернення власнику; як тактичний прийом проведення окремих слідчих

(розшукових) дій /огляд, обшук/; як тактичну операцію «Розшук викраденого майна».

Поряд з наведеним, автором удосконалено: 1) теоретичні передумови формування криміналістичної характеристики крадіжок, учинених злочинними групами, та її місце в системі криміналістичної методики розслідування злочинів; 2) типологію особи потерпілого в структурі криміналістичної характеристики крадіжок, учинених злочинними групами, що сприяє виявленню джерел інформації про злочин і позначається на обранні тактичних прийомів проведення слідчих (розшукових) дій; 3) уявлення про слідову картину крадіжок з визначенням категорій слідів (матеріальні, психофізіологічні, віртуальні), які впливатимуть на організацію та проведення досудового розслідування; 4) рекомендації щодо застосування тактичних прийомів допиту підозрюваних під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами; 5) рекомендації щодо тактичних особливостей огляду місця події під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

Дістало подальший розвиток: 1) рекомендації стосовно тактичних особливостей проведення допитів потерпілих і свідків під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами; 2) систематизація типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування крадіжок, учинених злочинними групами, пропозиції щодо напрямів їх вирішення; 3) підходи до побудови слідчих версій з огляду на слідчу ситуацію на початковому етапі розслідування та особливості планування розслідування; 4) теоретичні й практичні рекомендації щодо використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами, а саме під час проведення експертиз, залучення спеціалістів для надання консультацій та допомоги в проведенні слідчих (розшукових) дій.

З урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань.

Значний обсяг опрацьованої здобувачкою спеціальної літератури та нормативної бази, вивчених і узагальнених матеріалів практики забезпечує, на нашу думку, належний ступінь наукової обґрунтованості та достовірності результатів виконаного дослідження.

Теоретичні положення, висновки та рекомендації достатньо обґрунтовані, та підтверджуються численними посиланнями на роботи провідних вчених як вітчизняних, так і зарубіжних.

Достовірність висновків дисертації підтверджується опрацьованими науковими джерелами, відповідними положеннями національного законодавства у частині, що стосується теми дослідження, а також матеріалами правозастосовної практики.

Основні положення дисертаційного дослідження відображені в його авторефераті. Мета й завдання дослідження кореспондуються з висновками дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження знайшли відбиття в опублікованих у фахових наукових виданнях, і в тезах доповідей та науково-практичних конференціях. Текст дисертації виконано літературною українською мовою.

Практичне значення одержаних результатів. Позитивним є те, що розроблені, удосконалені та розвинуті автором теоретичні положення проблем розслідування крадіжок, учинених злочинними групами впроваджено у науково-дослідну сферу, практичну діяльність та освітній процес. Мається на увазі те, що матеріали дослідження впроваджено як рекомендації у: практичну діяльність органів досудового розслідування – для безпосереднього використання розроблених рекомендацій слідчими Національної поліції України під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 21 грудня 2020 року); освітній процес – для підготовки лекцій, навчальних програм, тестових завдань, під час проведення різних видів занять з дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування кримінальних правопорушень», «Слідчий огляд» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 1 грудня 2020

року); науково-дослідну роботу – для подальшого дослідження проблем та розроблення науково обґрунтованих положень і рекомендацій з питань розслідування крадіжок, учинених злочинними групами (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 10 грудня 2020 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана автором самостійно, усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень автора. У навчальному посібнику «The basics of criminalistics» частка дисертанта становить 10 %; у науковій статті «Classification of means of forensic technique used in the investigation of property crimes» – 70 % та у наукових доповідях: «Криміналістичне забезпечення розслідування крадіжок, учинених злочинними групами», «Сучасний стан та перспективи удосконалення методики розслідування крадіжок, учинених злочинними групами» та «Особливості розслідування крадіжок, учинених злочинними групами» – по 50 %. Ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертації не використано.

Основні положення та висновки дисертації оприлюднено автором у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також відображено в трьох статтях у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук та у двох міжнародних наукових виданнях.

Структура дисертації та зміст її положень свідчать про комплексний підхід автора до вирішення поставлених завдань. Робота складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (270 найменувань на 24 сторінках) і чотирьох додатків на 20 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 278 сторінок, із них основний текст – 221 сторінка.

Проведене автором дослідження базується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Дисертант вміло та коректно аргументує свої твердження, ув'язує загальнотеоретичні проблеми з конкретним емпіричним матеріалом.

Зміст автореферату уможливорює скласти правильне та ґрунтовне уявлення про виконану роботу, де у стислому вигляді міститься уся інформація про результати проведеного автором дослідження, його апробацію, а також основні положення та висновки.

Позитивним є вивчення автором матеріалів Єдиного реєстру судових рішень (90 вироків суду за період 2011–2018 років) щодо такого виду злочинів. Це уможливило систематизувати їх у групи, з'ясувати способи вчинення, сформувані відповідні класифікації, розробити типологію правопорушників, які причетні до вчинення крадіжок з виокремленням криміналістично значущих ознак, а також встановити низку іншої важливої для дисертаційного дослідження криміналістичної інформації.

Автор логічно та послідовно розглядає усі питання, що стосуються етапів розслідування крадіжок учинених злочинними групами. Позитивним є те, що розроблені наукові положення підтверджуються прикладами з практики їх розслідування.

Ознайомлення з рукописом дисертації свідчить про те, що **перший її розділ «Криміналістична характеристика крадіжок, учинених злочинними групами»** присвячений питанням, які слугують своєрідним вступом до розгляду проблематики дослідження і водночас виступають його «скелетом», який поєднує всі розділи дисертації. Зокрема в цьому розділі дисертант здійснює наукову розвідку питання щодо теоретичних засад формування криміналістичної характеристики крадіжок, учинених злочинними групами. Приділена увага і напрацюванням вчених у цьому напрямку, які слугували основою дисертаційного дослідження автора. З урахуванням наукових позицій щодо структури окремих криміналістичних методик та практики їх застосування, автором пропонується сукупність складових елементів, які формують методику розслідування крадіжок, учинених злочинними групами (стор. 31-32 дис.)

Автором звернута увагу на те, що особливості розслідування крадіжок, учинених злочинними групами певним чином зумовлюють необхідність дослідження та визначення криміналістичної характеристики цих злочинів, яка

має базуватися на використанні відповідного наукового апарату пізнання та практики його застосування. (стор. 33-37 дис.).

Не залишена поза увагою автора і «особа потерпілого». Досліджуючи зазначену криміналістичну категорію автору вдалося виокремити ряд ознак та властивостей, які вирізняють потерпілих від крадіжок осіб або притаманні їм та дозволяють розширити класифікацію за відповідними критеріями (стор. 52-54).

В результаті ґрунтовного аналізу такої наукової категорії, як криміналістична характеристика, автором зроблена спроба дати своє авторське бачення цього поняття, під яким вона розуміє узагальнену сукупність взаємопов'язаних, криміналістично значущих, об'єктивних відомостей про типові ознаки таємного викрадення чужого майна, які відобразилися в механізмі його вчинення, у відомостях про особу крадія, злочинну групу та потерпілого, інших особливостях злочинної діяльності, закономірних зв'язках між ними, та взаємодіють між собою, а також слугують для побудови та перевірки слідчих версій під час розслідування крадіжок, та можуть використовуватись під час розслідування та профілактики злочинної діяльності.

Другий розділ дисертації «Особливості початкового етапу розслідування крадіжок, учинених злочинними групами» присвячені вирішенню типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування, побудові слідчих версій та аналізу особливостей планування розслідування, а також заходам, пов'язаним з організацією розшуку викраденого майна. У підрозділі 2.1. автором обґрунтована позиція, що типовими слідчими ситуаціями, які виникають на початковому етапі розслідування крадіжок, учинених групою осіб є ситуація у яких: 1) встановлена інформація про наявний склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 185 КК України, наявна інформація про вчинення злочину групою осіб, але особи злочинців та їх місцезнаходження не встановлено; 2) встановлена інформація про наявний склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 185 КК України, наявна інформація про вчинення злочину групою осіб, особи злочинців встановлені, але на місці події такі особи не затримані та їх місцезнаходження не відоме;

3) встановлена інформація про наявний склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 185 КК України, наявна інформація про вчинення злочину групою осіб, встановлена та затримана одна особа із складу злочинної групи, інформація щодо інших осіб, які брали участь у вчиненні злочину відсутня, такі особи не затримані та їх місцезнаходження не відоме; 4) встановлена інформація про наявний склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 185 КК України, особи, які вчинили крадіжку затримані; 5) інформація, яка б достовірно вказувала на ознаки злочину відсутня (стор. 119-120 дис.). Крім цього, автором пропонується алгоритм дій щодо відповідної слідчої ситуації (стор. 120-127 дис.).

У підрозділі 2.2. запропоновано типові слідчі версії. Автором вважається, що криміналістична версія виступає не тільки підставою для планування, але і критичною межею проведення обов'язкових слідчих (розшукових) дій у тому чи іншому напрямку (стор. 137 дис.). Не залишено поза увагою і особливості планування розслідування.

Цікавим, з точки зору опонента є підрозділ 2.3., який направлений на організацію і тактику розшуку викраденого майна. Автором звернуто увагу на те, що науково-методичне забезпечення порядку організації розшуку викраденого майна сьогодні знаходиться на досить низькому рівні. Відсутність якісних монографічних розробок, авторських алгоритмів щодо тактики дій у різних слідчих ситуаціях та в залежності від обсягу вихідних даних, негативно впливає на оперативність вирішення таких питань, які пов'язані із поверненням потерпілому викраденого у нього майна (стор. 141 дис.)

Третій розділ праці присвячено розгляду питань, які мають беззаперечне практичне значення, оскільки присвячений проведенню окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами. Зокрема, визначено ряд недоліків, які значно зменшують якість ОМП: слідчі не приділяють достатньої уваги заходам із забезпечення охорони місця події, що в свою чергу спричиняє таку негативну обставину як знищення слідової інформації та знаходження на місці сторонніх осіб; забувають перевірити готовність технічних та криміналістичних засобів фіксації

інформації; своєчасно не прогнозують можливість протидії розслідуванню, з боку осіб, яких залучають як понятих та виконують внесення до протоколу інформації, яка ідентифікує особу зі слів останніх, без перевірки відповідних документів; проводять огляди у несприятливих умовах, за відсутності належного освітлення, не вживають заходів для використання засобів штучного освітлення; не приділяють увагу попередній фотофіксації обстановки місця події у тому вигляді в якому вона знаходилась на момент прибуття (стор. 155, 161).

Окремо, зосереджена увага на типових ситуаціях допиту потерпілого та свідка, а також шляхи їх вирішення.

У підрозділі 3.4. надано рекомендації з удосконалення використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок, учинених злочинною групою. Автором зосереджена увага на тому, що основними формами використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень за фактами вчинення крадіжок злочинною групою є: безпосереднє використання слідчим спеціальних знань у науці, техніці, мистецтві чи ремеслі; консультаційна допомога спеціаліста без залучення його до безпосередньої участі в проведенні слідчих (розшукових) дій; участь спеціаліста в слідчих (розшукових) діях; призначення судових експертиз; призначення ревізій.

У висновках відображені основні результати здійсненого наукового пошуку, викладені основні підсумкові положення та пропозиції автора, що сформульовані в процесі даного дослідження. Висновки дисертанта вважаються цілком обґрунтованими, достовірними, відповідають суті розглянутих питань і відзначаються послідовністю та логікою викладених думок, що дає підстави для стверджень про можливість використання на практиці.

Водночас, ознайомлення зі змістом автореферату та дисертації уможливило сформулювати окремі зауваження, зокрема такі:

1. У дисертації не розглянуто деякі важливі для окремої криміналістичної методики положення, наявність яких значно збагатила б її зміст. Так, намагаючись створити внутрішньовидову криміналістичну методику розслідування крадіжок, учинених злочинними групами, що містить практичні

рекомендації стосовно організації початкового етапу розслідування, проведення слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань, дисертант не урахував того, що переважна більшість науковців включають до типової структури криміналістичної методики й профілактичну діяльність слідчого. Питання щодо присутності зазначеної складової та розробки її змістовного наповнення стосовно розслідування злочинів, передбачених ст. 185 КК України, у дисертації не досліджувалось.

2. Автором, на стор. 59 дисертації справедливо зазначається, що важливим елементом криміналістичної характеристики крадіжок, вчинених злочинними групами є «особа злочинця», оскільки саме особистість є центральною ланкою механізму злочину та фактично генезисом його виникнення. Розглядаючи характеристику особи злочинця (підрозділ 1.3), дисертант, цілком обґрунтовано, включає до неї: 1) біофізіологічні ознаки; 2) демографічні ознаки; 3) соціальні ознаки; 4) ознаки соціальної ролі /особистісно-рольові властивості/; 5) ознаки ступеню суспільної небезпечності особи; 6) морально-психологічні ознаки; 7) юридичні ознаки. При цьому, зазначає, що саме ці ознаки сприяють розкриттю та розслідуванню цієї категорії злочинів. Однак, за змістом не повно розкриває наведені ознаки, а це певною мірою не розкриває повну картину «портрета» особи злочинця. Крім цього, спірним є твердження та позиція автора щодо визначення «злочинної група», яке не визначене законодавством України. Так, стаття 28 КК України визначає форми співучасті під час вчинення кримінальних правопорушень групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією. Тобто, мова про «злочинну групу», як форму співучасті не йдеться. Тому, на нашу думку, позиція автора щодо ознак особи злочинця та «злочинної групи», загалом, потребує додаткового обґрунтування під час прилюдного захисту.

3. Протидія сучасній злочинності залишається одним із пріоритетних і водночас складних завдань, що ставиться перед правоохоронними органами. Вирішення цього завдання є можливим лише за умови сумісної та злагодженої роботи органів і підрозділів, першочерговою функцією яких є попередження,

розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Відтак, чітка і ефективна організація взаємодії під час проведення досудового розслідування безпосередньо спрямована на вирішення єдиного завдання кримінального провадження (ст. 2 КПК України). Проте, авторка у своїй роботі уникає питання взаємодії слідчого з іншими органами і підрозділами, які залучаються під час проведення досудового розслідування. На нашу думку, саме взаємодія, по суті, є управлінським проявом комплексного підходу до використання сил і засобів при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень. Тому, хотілося б почути думку автора щодо можливостей та форм взаємодії під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

Крім цього, на нашу думку, для більшої репрезентативності роботи слід було опиратися не лише на результати проведеного опитування слідчих Національної поліції України (стор. 264-268), а й на опитування працівників кримінальної поліції у частині проведеної взаємодії та виділити позитивні і негативні моменти.

4. У підрозділі 3.1. «Огляд місця події» авторка розглядає організацію та тактику проведення огляду місця події. Не зрозуміло чому авторка не приділяє увагу іншим видам слідчого огляду, наприклад огляду документів, транспортних засобів, які також можуть проводитися під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами. До того ж авторка сама зазначає, що на сьогодні існує доволі різноманітна система критеріїв щодо класифікації слідчого огляду на різні види в залежності від місця проведення, залучених осіб, тривалості, тощо (стор. 162 дис.).

Зроблені зауваження і висловлені побажання носять в більшій мірі дискусійний, уточнюючий і не суто принциповий характер, в своїй сукупності не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не перекреслюють отриманого доробку автора, не заперечують самостійності дослідження і не дають підстав для сумнівів щодо належних позитивних якостей даної роботи.

Текст праці викладено у логічній послідовності, добротною державною мовою з дотриманням в достатній мірі наукового стилю, що вказує на володіння

дисертантом українською фаховою науковою термінологією, а зміст дисертації свідчить про її завершеність і самостійність здійсненого дослідження. Додатки до дисертації мають змістовне значення і використані автором за їх призначенням для ілюстрації або на підтвердження власних наукових бачень. Оформлення й обсяг дисертації та автореферату відповідає вимогам МОН України, що висуваються до таких робіт. Автореферат за своїм змістом ідентичний основним положенням дисертації і розкриває її сутність та значення для науки й практики, а здійснені публікації відображають низку основних результатів даного дослідження.

Викладене дає підстави для остаточного висновку про те, що дисертація на тему: «Розслідування крадіжок, учинених злочинними групами», яка подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність є завершеним самостійним дослідженням актуальної і важливої для сучасної науки теми. В цій праці отримані нові науково обгрунтовані результати, за сутністю й змістом дослідження відповідає науковій спеціальності 12.00.09, за якою здійснено науковий пошук, та вимогам до кандидатських дисертацій, позиціям п.п. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 із відповідними змінами, передбаченими Постановою від 15.07.2020 р., а її автор Висотенко Юлія Вікторівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

начальник відділу

управління розслідування корупційних злочинів

Головного слідчого управління

Національної поліції України,

доктор юридичних наук, доцент

« 04 » _____ 03 _____ 2021 р.

А.В. Шевчишен